

Sjøfugltelling på Værøy 2024

Fokus på fuglefjellet på Måstadhalvøya

Håvard Eggen, Julie Wensell, Christoffer Høyvik Hilde og Geir Systad

Bergen 24.september 2024

UPUBLISERT

TILGJENGELIGHET

Åpen [begrensninger i tilgjengelighet angis]

PROSJEKTLEDER

Geir Systad

ANSVARLIG FORSKNINGSSJEF

Geir Systad

OPPDRAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Værøy kommune / Miljødirektoratet

OPPDRAGSGIVERS REFERANSE

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Erling Skarv Johannesen

Innhold

1 Innledning	3
2 Materiale og metode	4
3 Resultater	7
3.1 Lundefugl – tetthet og estimat av antall hekkende par	9

1 Innledning

NINA fikk i oppdrag å oppdatere tallene for sjøfugl på Måstadhalvøya hekkesesongen 2024. Håvard Eggen og Julie Wensell utførte feltarbeidet og samlet inn data i felt i juni 2024 basert på instruksjoner fra Geir Systad. Geir Systad og Christoffer Hilde analyserte lundedataene og estimerte bestandsstørrelsen ut fra dette.

Måstadhalvøya har vært en av de større sjøfuglkoloniene i Norge fra gammelt av, og det nevnes opp til 2 millioner lunde i kolonien. I naturbase opereres det med 43 000 par lunde fra 1984, mens i seapop-databasen er det angitt 70 000 par samme år. Det er også oppgitt 70 000 par fra 1974. Krykkje var også ganske tallrik tidligere, med 75 000 par i 1974. Krykkjebestanden var redusert kraftig allerede i 1984, da det hekket 19 000 par.

Lomvi og alke har ikke vært veldig tallrik på Værøy. I 1984 hekket det grovt anslått 2000 par lomvi og 800 par alke på øya. I 2006 var anslaget 300 alke og 100 par lomvi basert på en befaring med båt. Lomviene som tidligere hekket åpent var da forsvunnet, resterende bestand hekket i sprekker og kliper i fjellet. Polarlomvi hekket i alle fall fram til 1984, da det ble registrert ca. 20 par. Havhest hekket fram til 2000-tallet, med 9 par i 1985.

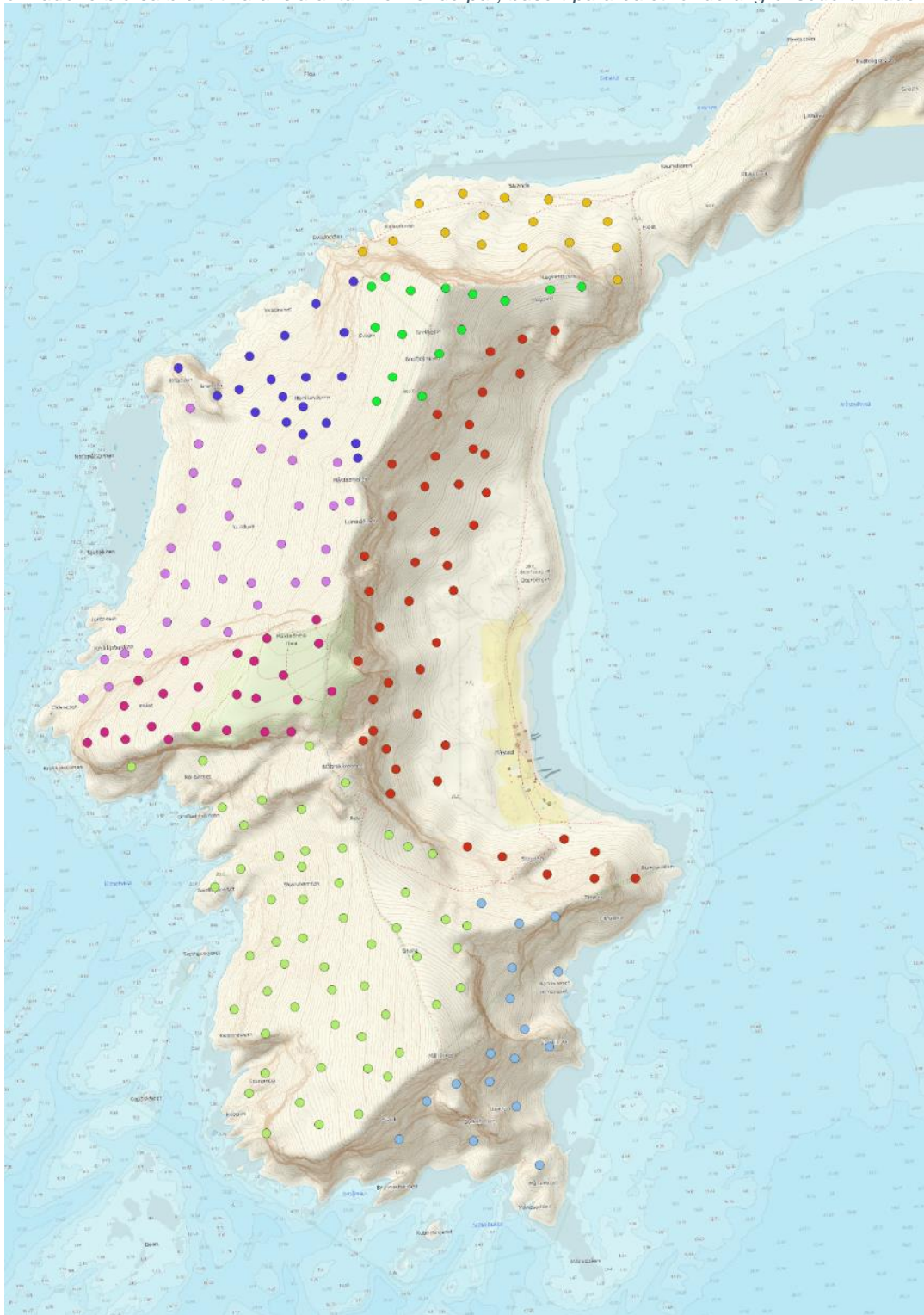
Tellingen i 2024 hadde som formål å sjekke status for sjøfugl generelt, og telle opp lundebestanden spesielt. Arbeidet vil bli fulgt opp i kartleggingssammenheng i 2025-26, der erfaringene fra Værøy vil bli nyttige.

Figur 1. Lunde med fiskelarver i nebbet. Bildet er tatt i Lundeura på Værøy. Foto: Håvard Eggen

2 Materiale og metode

Måstadhalvøya ble undersøkt i forhold til hekkende sjøfugl fra båt og fra land. Lundefuglene ble forsøkt estimert ved å telle opp 10m² rundt forhåndsutlagte punkter på land. 225 punkter ble lagt ut på forhånd uten hensyn til tilgjengelighet eller forventet tilstedeværelse. 56 av disse punktene ble besøkt, i tillegg ble en del punkter anslått å være utenfor aktuelle områder for lundene og vurdert som tomme. Resterende punkter ble ikke besøkt på grunn av en kombinasjon av tid, tilgjengelighet og uegnethet. Tettheten av lunde for alle 10m² i de forskjellige områdene ble så brukt til å anslå antall hekkende par, basert på arealet for de avgrensede områdene i fjellet (

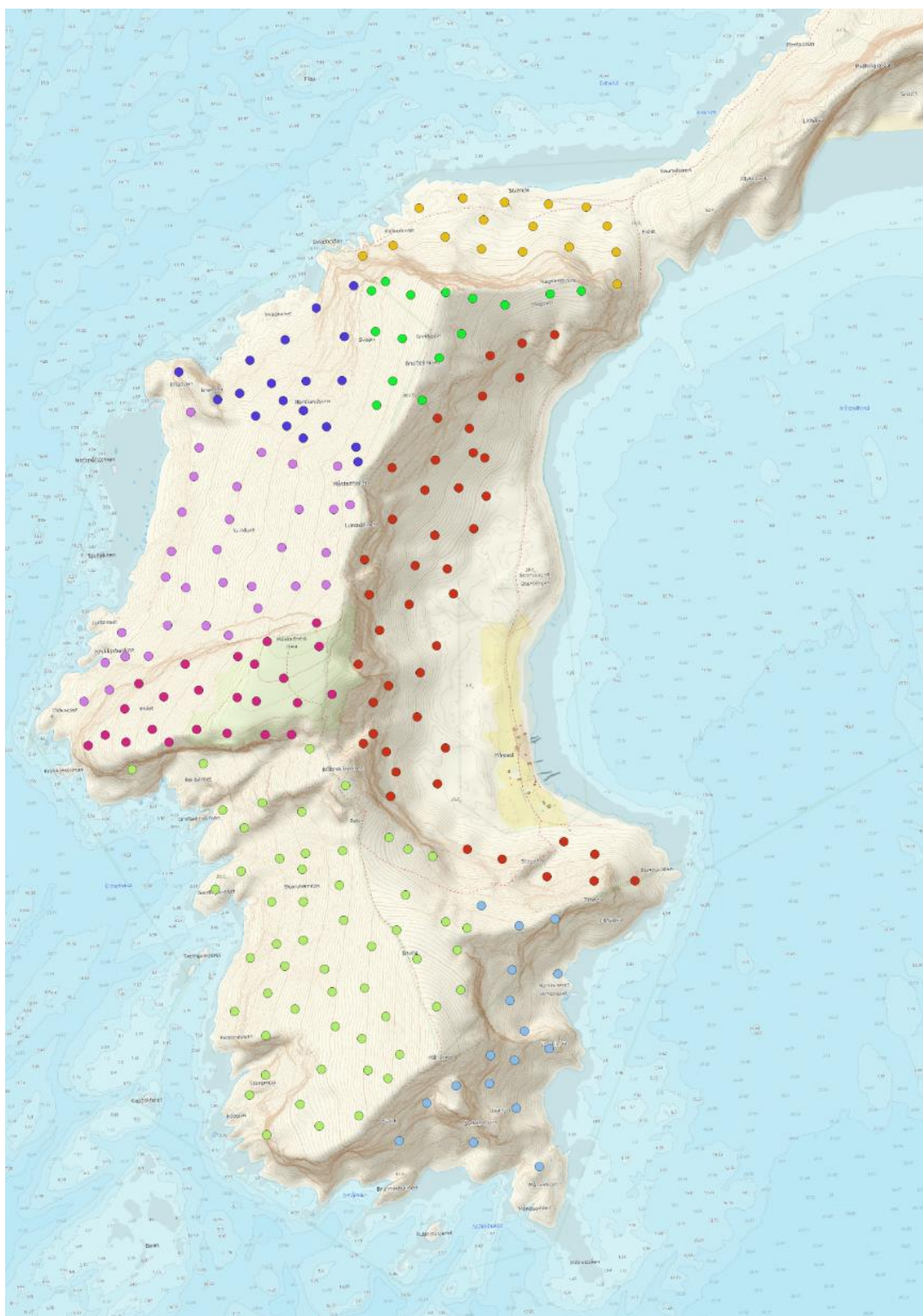
Figur 3). Vi gjorde et forsøk på å beregne arealet for det viktigste hekkeområdet i Storura og Nordlandsura basert på en 3D-modell med en meters oppløsning, der flaten ble beregnet til 557365 m² og arealet basert på 3D-modellen samlet på 993031 m². Arealet som ble brukt i beregningen for de forskjellige områdene ble av den grunn justert med en faktor på 1.78 (993031/557365).

Lundebestanden var hovedfokus i undersøkelsen. I tillegg kartla vi forekomster av teist, lomvi og alke, krykkje, svartbak, gråmåke og sildemåke, samt toppskarv. Vi vet at det sannsynligvis kan hekke både stormsvale og havsvale på Værøy, men disse artene er vanskelige å oppdage og de starter hekkingen seinere enn besøket vårt.

Håvard og Julie kjørte først med båt langs land med to lokalkjente, og observerte det de så langs Måstadhavøya. De startet fra Måstad (østsiden av fjellet) og kjørte rundt helt til Lundaura (vestsiden av fjellet).

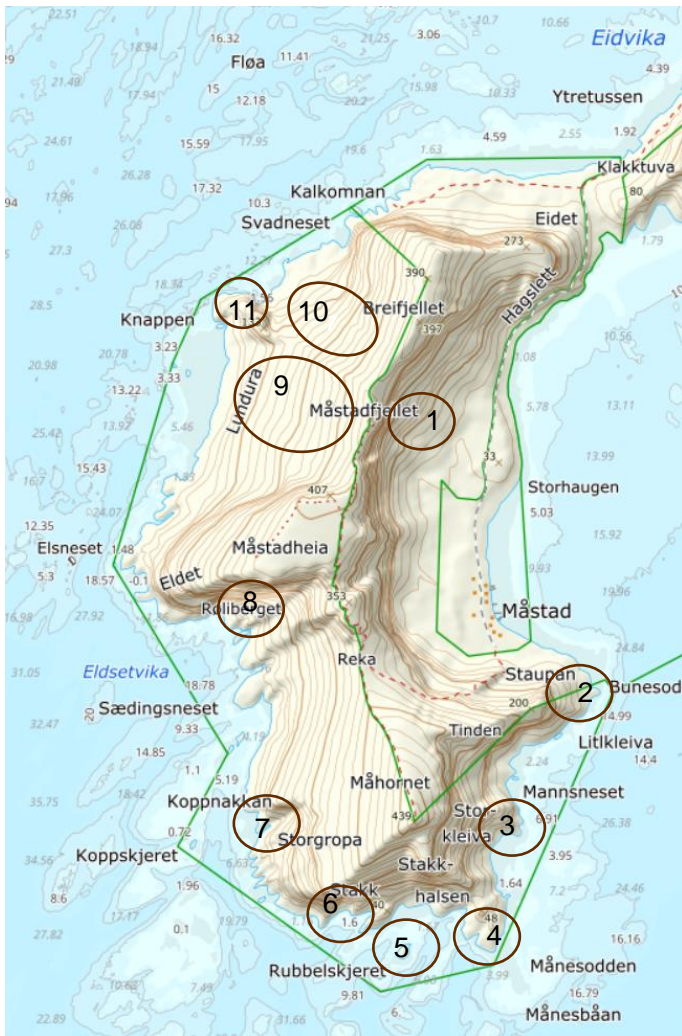
Figur 2. Rupertskejret med toppskarv på skjæret, lomvi og alke i flokker ved skjæret og bak. Lomvi og alke sitter også på Skjæret. Skjit i fjellet bak kan være sitteplasser eller hekkeplasser for toppskarv, teist, alke og lunde. Foto: Håvard Eggen

Figur 3. Måstadhalvøya med tellepunkter fordelt på områder.

3 Resultater

Det er lite som tyder på at det er noe forekomster av lunde på østsiden, sørsiden og også på vestsiden av fjellet frem til du kommer til lundeura. De store, bratte fjellhyllene er helt tomme, og det er ingen fugleskit som indikerer videre aktivitet. For å telle punktene som var skrevet inn på sørsiden og sørøst-siden må man både være godt lokalkjent og veldig fjellvant. Disse punktene ble på grunn av dette, samt ei vurdering av at det var minimal sjanse for å finne hekkende lunder der, prioritert bort fra å undersøkes videre til fots. Vi gjorde likevel noen interessante observasjoner av sjøfugl fra båt som er viktige momenter fra tellingen.

Figur 4. Måstadhalvøya med Storhaugen i øst (1), Bunesodden i SØ (2), Storkleiva (3), Månesodden med Månesholla (4), Rubbelskjæret (5), Stakk (6), Koppstrupen (7), Eldsætvika/Røllian (8), Lundeura (9), Nordlandsura (10), Knappen (11).

I lia opp fra Storhaugen på Måstadsia (Figur 4, lokalitet 1) var det en stormåkekoloni på ca. 70 par gråmåke, 3 par svartbak og et par sildemåke (veldig grå i vingene). Vi fant mange tomme reir, noen få egg, men bare en unge. Men det var mange gjemmegplasser for de små imellom steinene.

Ved Bunesodden i sørøst ble det observert 10 teist (Figur 4, lokalitet 2). Noen alke (ca. 15-20 stk) og lunde (10-15) lå litt utenfor på sjøen. Det tyder på at alle disse artene hekker også på denne siden av fjellet, om enn i mindre antall.

14 krykkjereir ble registrert i en liten fjellhylle ved Storkleiva (Figur 4, lokalitet 3).

I Månesholla, Måneset (Figur 4, lokalitet 4), var det ei hule der det var ca. 40 krykkjereir. Det ble også observert flere lomvier i steinene over holla (minimum 30 hekkende individ).

Ved Rubbelskjeret (Figur 4, lokalitet 5) satt det ca 100 toppskarv og det lå også ca. 75 lomvi og 75 alke i en flokk på og ved skjæret og mot Stakk (Figur 4, lokalitet 6). Dette tyder på at alke og lomvi fortsatt hekker en plass på sørsiden av fjellet i nærheten av Rubbelskjeret. En flokk på ca. 50 fugl med alke og lomvi lå også inne mot Stakk. Oppe i fjellet på sørsiden virket det dødt. Ingenting som flyver rundt, ingen skit i fjellene. Imidlertid er det ikke lett å se hekkeområdene til disse artene når de hekker skjult i spekker og ur.

Ved Koppstrupen/Koppnakkan var det bra med teist (60 fugl, Figur 4, lokalitet 7)).

Eldsætvika/Røllian, (Figur 4, lokalitet 8), huset 5 krykkjereir i ei hollel i bukta. Ellers hekket en del teist (20-30 fugl) og noen få toppskarv (10).

Det var forekomster av teist hele veien rundt fjellet.

I lundeura (Figur 4, lokalitet 9) var det fortsatt aktivitet og dette er trolig det eneste gjenværende store hekkfeltet med lundefugl på Måstadjellet. Vi både så mange aktive reirhull (hovedsaklig i steinur, men også i huler gravd ut i gresset), samt voksenfugler med mat i nebbet. Vi så flere eggeskall og hørte også pip fra en unge mens vi telte, noe som tyder på at en god andel av kolonien hadde klekket. Det kan også være noe aktivitet i feltet nord for Lundeura (Nordlandsura, (Figur 4, lokalitet 10) et felt vi ikke fikk telt. Det var ingen aktivitet i strekket Kalkomnan-Eidet.

Tabell 1. Hekkebestander av sjøfugl på Måstadhøya 2024. Tallet for lunde er basert på beregningene i neste kapittel.

Art	Latinsk navn	Antall par 2024	Utvikling	Kommentar
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	0	Ukjent	
Toppskarv	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	100-200	Ukjent	
Havhest	<i>Fulmarus glacialis</i>	0	Negativ	
Havsvale	<i>Hydrobates pelagicus</i>	ukjent	Ukjent	
Stormsvale	<i>Hydrobates leucorhous</i>	ukjent	Ukjent	
Lunde	<i>Fratercula arctica</i>	Ca. 100 000	Ukjent	Antallet beregnet ligger mye høyere enn tidligere, se tekst
Lomvi	<i>Uria aalge</i>	100-200	Stabil/positiv	
Polarlomvi	<i>Uria lomvia</i>	0	Negativ	Sist registrert i 1985
Alke	<i>Alca torda</i>	200-300	Stabil	
Teist	<i>Cepphus grylle</i>	300-500	Ukjent	Antallet usikkert
Krykkje	<i>Rissa tridactyla</i>	60	Negativ	
Svartbak	<i>Larus marinus</i>	5	Negativ	
Gråmåke	<i>Larus argentatus</i>	75	Negativ	
Sildemåke	<i>Larus fuscus</i>	1	Ukjent	
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	0	Negativ	
Rødnebbterne	<i>Sterna paradisea</i>	0	Negativ	Hekker kanskje lenger nord på øya
Tyvjo	<i>Stercorarius parasiticus</i>	0	Ukjent	

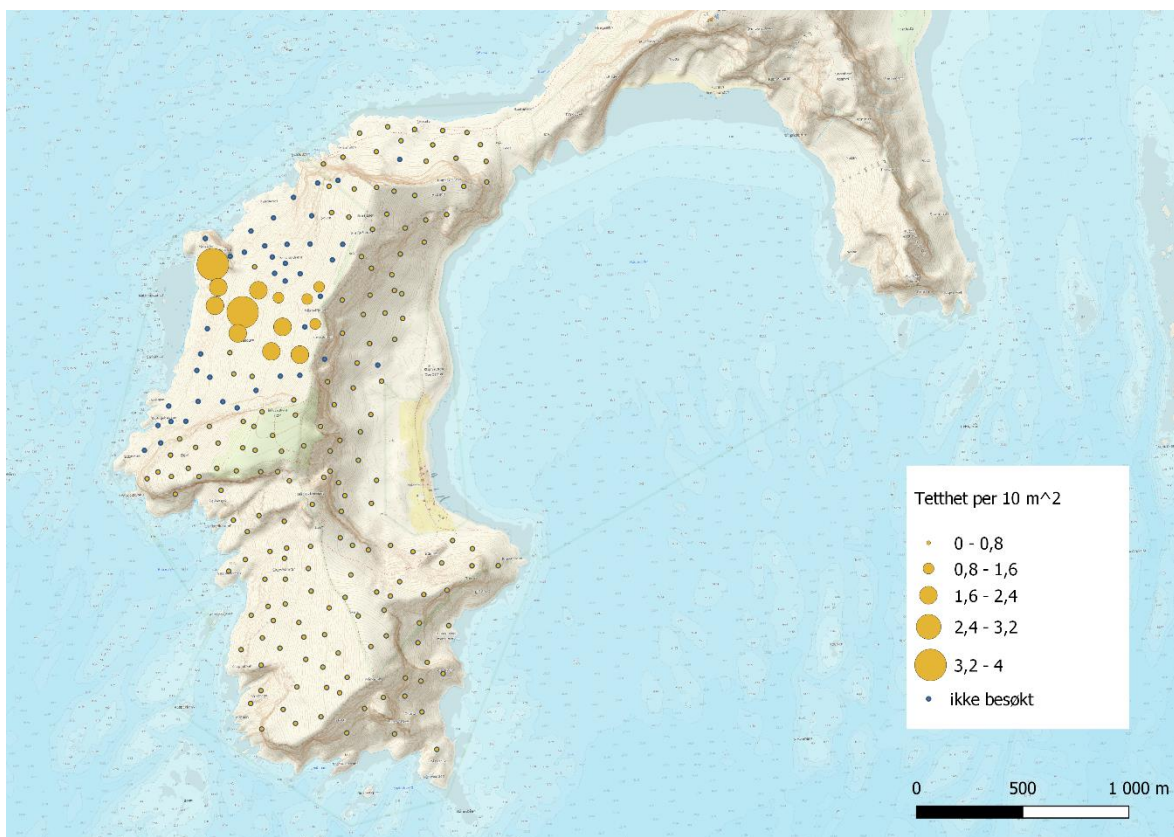
3.1 Lundefugl – tetthet og estimat av antall hekkende par

Tetthetsberegningen er gjort for lunde i hele området total sett, basert på antagelsen at store deler av kolonien og dermed punktene er svært lav eller 0. Kun områdene Lundeura, Nordlandsura samt Koppan-Bunesodden antas å være aktuelle hekkeområder med noe tetthet, i tillegg er Måhornet-Måstadheia satt opp med lav tetthet (Tabell 2). Det er flere usikkerhetsmomenter i denne beregningen: Store områder er ikke dekket fysisk, siden dette var svært vanskelig å gjennomføre på grunn av farlig terreng. Tettheten i ur er svært vanskelig å beregne i forhold til tetthet i gressbakker, siden det ikke er mulig å telle antall okkuperte hull gjennom å telle utgangene. Hovedsakelig basert på tettheten i Lundeura og Nordlandsura, som tilsynelatende er de områdene der lundene hekker i betydelig antall nå, ligger hekkebestanden under 90 000 par på Værøy.

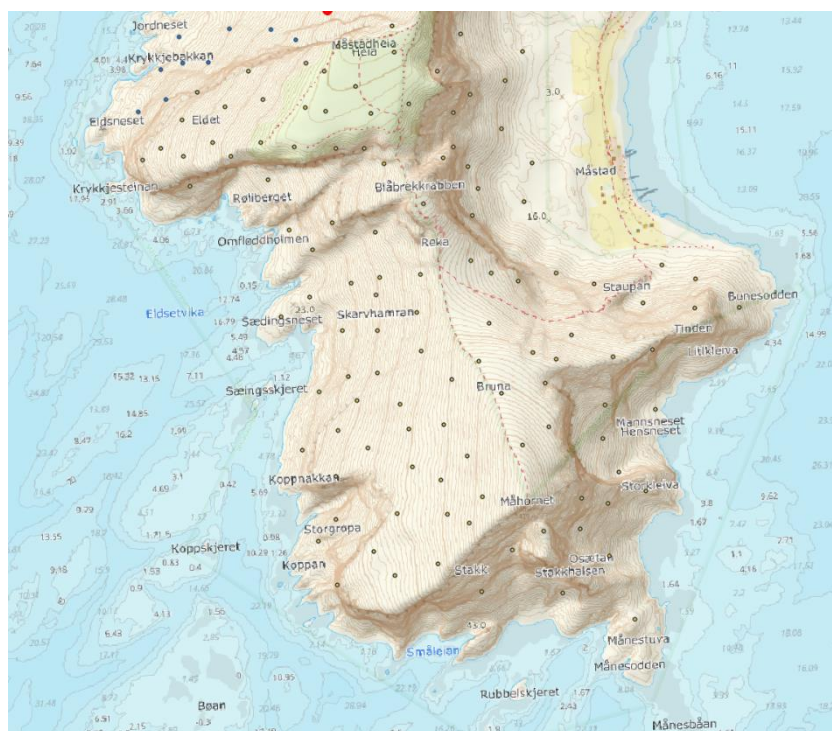
Tidligere anslag nå bestanden var bare 40 000 trafikkerte reirganger i 2006, men dette var kun basert på tetthetsvurderinger fra sjø, og 70 000 par i 1984, også da vurdert fra båt. Vi antar at de tidligere tallene er underestimert, spesielt de fra 1984, da det da hekket lunde i større deler av fjellet enn nå. Blant annet hekket det lunde på Nupneset (100 par) i 1974. Det hekket også lunde på flere av øyene og holmene nord for Værøy på 80-tallet, noe vi ikke kjenner til nå. Dette ble ikke undersøkt i sommer.

Tabell 2. Anslått areal og tetthet av lunde på Måstadhalvøya basert på befarig sommeren 2024. Det ble ikke registrert okkuperte hull andre steder enn i lundeura, men området Nordlandsura ble fra avstand vurdert til å inneha en del hekkende fugl, og det ble observert fugl på sjøen i sør. Tetthet i disse områdene ble satt ut fra skjønn i forhold til fugl i området og habitat. Antall individer beregnet er basert på tetthet i de enkelte områdene, summert for hele kolonien.

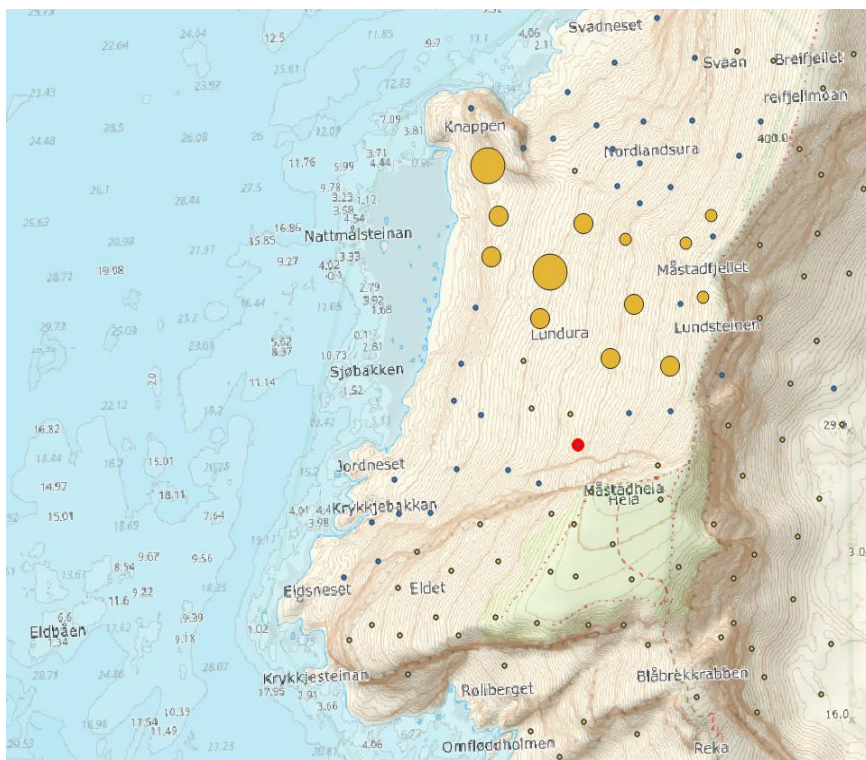
Område	Flate	Areal 3d	tetthet / 10m2	antall	antall 3D- korr
Eidet-Kalkomnan	245000	436100	0,000	0	0
Breifjellet-Hagslett-bruna	200000	356000	0,000	0	0
Nordlandsura	227867	405603,26	0,533	12153	21632
Lundeura	469000	834820	1,029	48240	85867
Måstadheia-Eldet	258000	459240	0,000	0	0
Måhornet-Måstadheia	800000	1424000	0,053	4267	7595
Bunesodden-Koppan	400000	712000	0,053	2133	3797
Måstad-Hagslett	925000	1646500	0,000	0	0
Totalt	3524867	6274263,26	0,143	66793	118891

Figur 5. Tetthet for opptalte og vurderte punkter. Blå punkter er punkter uten tetthetsvurderinger. De aller fleste områdene utenfor Lundeura antas å ha svært lave tettheter for lunde, men observasjoner i sør og sørøst av fjell på sjøen gjør at vi antar at det finnes mer lunde i disse områdene enn oppgitt for punktene.

Figur 6. Observasjoner i sør og sørøst av fjell på sjøen gjør at vi antar at det finnes mer lunde i disse områdene enn oppgitt for punktene. Dette gjelder spesielt området mellom Koppan og Bunesodden. I dette området er det rester av krykke samt forekomster av lomvi og alke som hekker skjult. Området Måhornet til Heia er også egnet som hekkeområde for lunde, og det kan ikke utelukkes at det hekker lunde her nå også. Tettheten er utfra manglende observasjoner fra sjøen vurdert til å være svært lav.

Figur 7. Observasjoner i sør og sørøst av fugl på sjøen gjør at vi antar at det finnes mer lunde i disse områdene enn oppgitt for punktene. Dette gjelder spesielt området mellom Koppan og Bunesodden. I dette området er det rester av krykkje samt forekomster av lomvi og alke.

Figur 8. Månesholla helt sør på Værøy. Inne i holla hekker det krykkjer, slike hekkeplasser er beskyttet i forhold til havørn og andre flygende predatorer. I steinene øverst i holla hekker det lunde og alke. For lomvi er slike hekkeplasser egnet når de er utsatt for predasjon og forstyrrelser fra havørn. Åpne hekkeplasser unngås da. Foto: Håvard Eggen

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger